

смішного небагато. Вміти упевнено лічити відсотки, середні, коефіцієнти кореляції; вершиною вимог до нас були найпростіші схеми регресійного і факторного аналізу, базові побудови соціометрії. А ще була одна найгостріша проблема — що таке якісне вимірювання в соціології і як цю якість вимірювати?

Володя Паніотто, як на мене, одразу, з перших візитів до Москви, ввійшов у цю московсько-ленінградську спільноту. Став своїм. Він успішно працював в обох названих напрямках: опрацювання соціологічних вимірювань і з'ясування природи якості, надійності результатів соціологічних вимірювань.

Коли я згадую ті часи, мені видається, що ми були, якщо не аполітичні, то принаймні далеко не активні у громадській діяльності й у суспільно-політичних обговореннях. Ніхто і гадки не мав тоді, що за півтора десятиліття Росія і Україна стануть різними державами, і лише у страшному кошмарі могла з'явитися думка про війну між цими двома країнами.

В останні роки Володимир Паніотто проявляє себе не лише як висококласний спеціаліст у різних напрямках методології соціології та прикладних соціологічних досліджень. Він демонструє високий дух своєї громадянської позиції. Володимир Паніотто — патріот України, прихильник демократії та обстоювання своєю країною самостійного руху в сучасний світ. Одночасно він залишився активним та одним із найповажніших членів широкого об'єднання соціологів пострадянських держав, добрим другом багатьох російських соціологів.

Дорогий Володю, вітаю тебе з ювілеєм, бажаю тобі всього найкращого, довгого й успішного руху обраним шляхом життя.

Борис Докторов, США

Володимир Паніотто — Людина, Громадянин, Учений

Сьогодні — 22 січня 2017-го — виповнюється 70 років моєму дуже давньому (познайомилися років 40 тому) другу і колезі Володимирові Паніотто. Такий ювілей — завжди життєва віха, але ювілеї друзів іноді виявляються важливими річницями і твого власного життя. Треба сказати, середина 1980-х, коли особливо тісною стала наша співпраця, були доволі драматичним періодом у житті автора цих рядків. Наїзд КДБ, політичні звинувачення, виключення з партії та з усіх радянських громадських організацій... Хтось із колег віддалився від переслідуваного, хтось, навпаки, наблизився.

Серед тих, хто наблизився, були українські друзі — Р.Ленчовський, В.Хмелько, В.Паніотто... Оскільки вони працювали тоді у сутю “ідеологічних” наукових установах, вони, ясна річ, ризикували. Їхня публічна участь у моїй долі стала можливою на зламі 1986–1987 років. Мене тоді ще “недовиключили” із Радянської соціологічної асоціації (РСА). А за умов щойно народженої Перебудови цей рубіж набував знакового сенсу.

І от переді мною текст листа Володимира Паніотто, старшого наукового співробітника Інституту філософії АН УРСР, від 18 січня 1987 року (за 4 дні до 40-ліття, між іншим). Адресат — Центральна ревізійна комісія РСА.

Тон листа упевнений і жорсткий: “Я вважаю, що всерйоз розглядати питання про те, чи “виконує Алексеев статут РСА”, межує з лицемірством...”. “Наукові праці автора... виконано винятково сумлінно і професійно. З них вочевиднюється, що соціологія для автора — це... насамперед засіб розв’язання проблем, що стоять перед нашим суспільством. Хіба це не входить до нашого ідеалу соціолога?..” “Питання про членство Алексеева в РСА зараз стає справою принципу: що зараз являємо собою ми, соціологи, що таке наша асоціація? Це показник того, яку позицію ми посідаємо у боротьбі за зміни в нашому суспільстві...”

Громадянський захист з боку В.Паніотто й інших колег виявився ефективним. А рік по тому відбулася повна реабілітація лєнінградського “несистемного” соціолога.

Отож, сьогодні, у день 70-ліття друга, я із вдячністю святкую і 30-ліття його людської, професійної та громадянської підтримки, котра в той час була для мене дуже значущою.

Відтоді мені пощастило узнати Володю Паніотто і з різних інших боків. От він — методолог і міжнародно відомий фахівець із математичних методів у соціології і з проблем достовірності та якості соціологічної інформації; от він — фундатор і беззмінний директор найавторитетнішої в Україні та за її межами приватної суспільно-аналітичної компанії — Київського міжнародного інституту соціології (в якого, до речі, цього року теж буде ювілей — 25-ліття з моменту створення); от він — тонкий соціальний аналітик, віртуоз побудови соціологічних гіпотез та інтерпретації, у тому числі “власноручно” здобутих, емпіричних даних.

Я, наприклад, не знаю опитувальної фірми, крім КМІСу, де б у бесіді з респондентом диференціювалося ставлення до держави, до країни і до народу (населення); а це, до речі, зовсім не дублювальні одне щодо одного показники!

От він (Володя)... А як щодо літератора-драматурга? Тут знову особистий спогад. Десь у моєму домашньому архіві зберігається роздрукований на машинці примірник кіносценарію В.Паніотто, під назвою, якщо не помиляюся, “Включене спостереження”. Я тоді (років 35 тому), прийшовши працювати робітником на один із лєнінградських заводів, послугував сценаристові прототипом його героя — соціолога-робітника. Володя хвацько закрутив сюжет — навіть якусь любовну історію домислив...

Все це — різні, кожна по-своєму блискавичні, грані цілісної особистості інтелектуала-інтелігента, яким бачу свого друга-ювіляра.

Я радий, що завдяки моєму найближчому другові та співавторові, теж киянинові — Романові Ленчовському, можу представити Володимира ще в одній, багатьма вже забутій іпостасі, котру він сам описує з неприхованим задоволенням. Це іпостась (роль), старанного, перспективного і вдячного УЧНЯ, який пройшов школу в одного з першопрохідників радянської соціології Вілена Пилиповича Чорноволенка, керівника першої в Україні (друга половина 1960-х років) академічної структури із соціології (відділ соціології Інституту філософії АН УРСР), згодом — одного з фундаторів Інституту соціології Національної академії наук України (1990).

Розповідь про Вчителя, наставника — це також, як правило, і своєрідна автохарактеристика оповідача. В.П.Чорноволенко відіграв важливу роль у становленні Володимира Паніотто як ученого, але важливо не тільки це, а також і те, як В.П. про це розповідає: ґрунтовно, надповажно, із вдячністю. Я би додав до переліку виразних рис нинішнього ювіляра чесноти Дружби і Вдячності. (Так, це — особливі людські чесноти!)

Андрій Алексєєв, Санкт-Петербург

Про Володимира Ілліча Паніотто

Уперше я побачив Паніотто приблизно 45 років тому, коли як соціолог-початківець приїхав із провінції — з Чернівців — на консультацію до Чорноволенка, керівника відділу соціології та автора книги, котру я кілька разів перечитав. Мені тоді показали Володю і схарактеризували його як дуже талановитого і перспективного соціолога. А познайомився я з Паніотто перед моїм вступом до аспірантури. Я вже тоді збагнув, наскільки це обізнана і доброзичлива людина. У процесі навчання в аспірантурі я неодноразово звертався до Володі за консультаціями і ніколи не мав відмови, хоча чимало тих питань, на які я шукав відповіді, не були предметом інтересу Володимира Ілліча.

Після закінчення аспірантури, коли я вже працював у відділі разом із Паніотто, ми часто спілкувалися й обговорювали цікаві для нас проблеми. Так, на початку 1980-х років ми вперше в Радянському Союзі сформували опитувальну мережу в Україні для соціологічної лабораторії при Держкомітеті Укртелерадіо. Було розроблено всі документи, що визначали порядок проведення опитувань і якість роботи опитувальної мережі (ці документи наприкінці 1980-х було покладено в основу робочої документації для опитувальної мережі 3-х відділень Всесоюзного центру вивчення громадської думки). За кілька років ми разом із В.Рукавішніковим опублікували в Москві монографію з методики й організації соціологічних опитувань. Завдяки Володі я познайомився і тісно співпрацював з багатьма відомими радянськими й зарубіжними соціологами. Зі своїх зв'язків він не робив жодних таємниць і охоче допомагав багатьом так само, як і мені.

Якщо загалом говорити про Володимира Ілліча Паніотто, слід відзначити його приголомшливий інтелект, працездатність, відкритість до спілкування, чудові людські риси, делікатність у всьому та інтелігентність. Я завжди пишався і пишаюся своїми добрими відносинами з Володею.

Микола Чурилов

Володимир Паніотто: коли подія в житті одного соціолога стає подією в житті всієї соціологічної спільноти

Читачам, які ознайомилися з матеріалами, опублікованими в цьому числі з нагоди ювілею Володимира Паніотто, навряд чи потрібні додаткові штрихи до портрета людини, про яку сказано стільки добрих слів. Проте є